

Onderwerp

Visie Financiële bestaanszekerheid

Programma	Werk en Inkomen	Collegebesluit	23 september 2025
Portefeuillehouder	J.A.R. Brom	Behandeldatum Raad	17 december 2025
		Status	Openbaar

Samenvatting

Met deze nieuwe Visie op Financiële bestaanszekerheid 2026-2030 verbreden we onze blik van puur armoedebestrijding naar focus op (financiële) bestaanszekerheid.

Financiële bestaansonzekerheid leidt op lange termijn tot stress, een slechte gezondheid, meer ongelijkheid in de samenleving en uiteindelijk hogere maatschappelijke kosten. De groep inwoners die te maken heeft met financiële bestaansonzekerheid zeer divers: het kan iedereen overkomen. Met het werken aan financiële bestaanszekerheid moet ook gewerkt worden aan het bieden van perspectief, binnen de mogelijkheden van de individuele inwoner, juist om te zorgen voor een volwaardige deelname aan de maatschappij.

We constateren dat ondanks de verbeteringen die de afgelopen jaren zijn aangebracht in het gemeentelijke systeem aan inkomensondersteuning, het systeem nog steeds te complex en ontoegankelijk is, zeker in combinatie met het landelijke systeem aan inkomensondersteuning. Daarom spreekt het college de ambitie uit om de komende jaren aan de slag te gaan met een grootschalige systeemwijziging op het gebied van inkomensondersteuning, naar het voorbeeld van de gemeente Wageningen. Verder focussen we de komende vier jaar op de volgende vier speerpunten:

1. Versteven van de basis: inkomen, zorg en voedsel.
2. We stimuleren meedoen en bieden ondersteuning toegankelijk en dichtbij.
3. We bieden maatwerk als de basis niet toereikend is.
4. We bieden perspectief.

Voorstel

1. De Visie Financiële bestaanszekerheid 2026-2030 vast te stellen, waarin:
 - a. We de ambitie uitspreken om de komende jaren aan de slag te gaan met een grootschalige systeemwijziging op het gebied van inkomensondersteuning, naar het voorbeeld van de gemeente Wageningen met een Nijmeegs Maatschappelijk Meedoen Budget.
 - b. We kiezen voor het optimaliseren van ons huidige systeem en verkennen de komende jaren hoe we een Nijmeegs Maatschappelijk Meedoen Budget vormgeven.
 - c. We nu niet kiezen voor het invoeren van een (stadsbrede) stadspas.
 - d. We ons de komende vier jaar focussen op de volgende vier speerpunten:
 1. Versteven van de basis: inkomen, zorg en voedsel

2. We stimuleren meedoen en bieden ondersteuning toegankelijk en dichtbij
3. We bieden maatwerk als de basis niet voldoende is
4. We bieden perspectief

Aanleiding

In onze stad groeit één op de zes kinderen op in een gezin met een laag inkomen. Steeds meer mensen hebben moeite om de eindjes aan elkaar te knopen, ook als ze werken. Stijgende prijzen, hoge vaste lasten en onzekerheid over werk of uitkeringen vergroten het risico op armoede. De gevolgen zijn groot: schulden, stress, gezondheidsproblemen en minder kansen op een goede toekomst. Financiële bestaanszekerheid is daarmee niet alleen een kwestie van geld, maar ook van gezondheid, participatie en gelijke kansen.

In de periode 2020–2024 hebben we vanuit de *Armoede Agenda Nijmegen* actief gewerkt aan het terugdringen van de gevolgen van armoede onder kinderen, het ondersteunen van werkende armen, terugdringen van gezondheidsachterstanden en meer persoonlijk contact waarbij er aandacht is voor de leefwereld van de inwoner. We hebben samen met inwoners en partners in de stad stappen gezet richting een betere toegang tot regelingen en het terugdringen van niet-gebruik. De evaluatie van de vorige beleidsperiode laat zien dat we op de goede weg zijn (het bereik van regelingen is gegroeid), maar dat er meer nodig is om inwoners écht financieel zeker te laten zijn.

We bouwen voort op wat we de afgelopen jaren hebben opgezet, maar gaan in deze visie nog een stap verder. Naast vereenvoudigen binnen het huidige systeem van inkomensregelingen bereiden we een vereenvoudiging op stelselniveau voor, naar het voorbeeld van de gemeente Wageningen. Daarnaast focussen we met deze visie nog meer op het bieden van perspectief.

Relevante besluitgeschiedenis

Onderstaand de relevante besluitgeschiedenis wat heeft geleid tot de visie Financiële bestaanszekerheid en tevens wordt meegenomen in het komende uitvoeringsplan bij deze visie.

27 september 2023

Motie ‘van armoedebeleid naar maatwerk in bestaanszekerheid’,
<https://nijmegen.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Item/b143f339-206b-4a92-832e-c94ab43e6bed>

1 november 2023

Motie ‘Het is tijd voor een stadsbrede stadspas’
<https://nijmegen.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Item/b306179c-39c7-4de1-8df2-ee02aa5d1115>

26 maart 2024

Evaluatie Armoede Agenda
<https://nijmegen.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Index/21f5b9ef-98ea-4fc4-bb14-eb66585ef99a#c5d38e2b-5835-4a32-a545-d35a0a6fc58d>

19 juni 2024

Motie 'Vergoed dierenartskosten voor mensen in financiële nood'

<https://nijmegen.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Item/2f3203b3-bfbf-44e7-8a3c-4655ec3214bc>

Motie 'Beter ambtshalve uitgekeerd dan ten hele gedwaald'

<https://nijmegen.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Item/079d40f9-1cb3-4a22-879c-7e1c275e35ca>

24 september 2024

Startnotitie Financiële bestaanszekerheid

<https://nijmegen.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Index/dcb4c824-8926-4847-b1b5-3a01e4e0fd11#eb4980cb-c50a-4f16-9a66-0c123a387936>

Beoogde impact: wijziging kaders

Deze visie draagt bij aan ambities over het gehele sociaal domein, maar specifiek aan de ambities op het programma Werk en Inkomen. Met het vaststellen van deze visie wijzigen we de ambities op dit programma als volgt:

- De ambitie "Nijmegenaren kunnen participeren" wordt "Nijmegenaren kunnen meedoen".
- De ambitie "Nijmegenaren beschikken over financiële bestaanszekerheid" wordt "Nijmegenaren kunnen rondkomen".

We voegen aan de Stadsbegroting 2026 onder de ambitie "Nijmegenaren kunnen rondkomen", doel "Aanbieden gemeentelijke inkomensondersteunende regelingen" de volgende activiteit toe: "We voeren een verkenning uit naar de implementatie van een Nijmeegs Maatschappelijk Meedoen Budget".

Argumenten

1.1 De visie Financiële bestaanszekerheid geeft de komende jaren focus en richting.

Het ontbreekt op dit moment aan een actuele visie, waaraan we landelijke en lokale ontwikkelingen kunnen meten. Brengt het ons dichterbij onze stip op de horizon? Draagt het bij aan onze doelen? Alleen dan doen we het. Zo voorkomen we dat we meer pleisters plakken en het systeem aan ondersteuning nog ingewikkelder wordt, in plaats van eenvoudiger en effectiever.

1.2 Het huidige stelsel aan inkomensondersteuning is niet houdbaar.

Verschillende onderzoeken van de afgelopen jaren tonen aan dat het huidige stelsel van inkomensvoorzieningen tekortschiet. Het sociaal minimum is ontoereikend, waardoor een grote groep Nederlanders structureel geld tekortkomt. Zowel landelijk als lokaal worden pleisters geplakt: regeling op regeling, uitkering op uitkering. Het is tijd voor een wijziging naar een systeem dat eenvoudig en effectiever is. Een voorbeeld van zo'n systeem is begin 2025 ingevoerd in de gemeente Wageningen: het Maatschappelijk Meedoen Budget (MMB). Dit systeem werkt als aanvulling op Rijksbeleid, ingericht naar de lokale situatie. Onze huidige regelingen houden geen rekening met het daadwerkelijk besteedbaar inkomen en kennen een harde inkomensgrens. Een systeem zoals het Wageningse MMB houdt rekening met de daadwerkelijke uitgaven en zal daarmee een armoedeval verzachten. Naarmate het besteedbaar inkomen stijgt, wordt de ondersteuning lager.

Bovendien betekent dit, afhankelijk van de inrichting van het MMB, dat juist huishoudens die het zwaarder hebben (zoals omschreven in de Minima-effectrapportage 2024) passender worden ondersteund.

1.3 We investeren nu niet in een stadspas, maar verbeteren het huidige systeem tot aan de invoering van een Nijmeegs MMB.

In de verkenning naar een stadspas is geen rekening gehouden met de systeemwijziging die we in deze visie als stip op de horizon zetten. Deze was destijds nog niet bekend. Daarom kiezen we, anders dan geadviseerd wordt in het onderzoek, voor het voortzetten van onze huidige aanpak waarin we niet-gebruik van de inkomensregelingen terugdringen en de bestaande ondersteuning behouden. Waar het huidige systeem niet past bij onze speerpunten, verbeteren we het. Dit doen we omdat het invoeren van een stadspas veel geld en inzet kost, terwijl we over een aantal jaar overstappen op een nieuw systeem voor inkomensondersteuning. Ook willen we inwoners duidelijkheid en stabiliteit bieden. Twee grote veranderingen in korte tijd geven geen zekerheid. Daarnaast is het voor de uitvoering niet haalbaar om uitvoering te geven aan twee grote veranderingen in korte termijn.

1.4 Iedere Nijmegenaar moet beschikken over een basis van voldoende en stabiel inkomen, zorg en gezond voedsel.

Inkomen, zorg en voedsel zijn essentieel om mensen zekerheid en gelijke kansen te bieden. Iedereen heeft recht op een menswaardig bestaan, en voldoende inkomen speelt daarin een belangrijke rol. Door op tijd in te grijpen – bijvoorbeeld met goede zorg en toegang tot gezond eten – voorkomen we grotere problemen en komt er ruimte om ook dieperliggende zorgen aan te pakken. Op de lange termijn levert dit niet alleen een gezondere en sterkere samenleving op, maar besparen we ook kosten.

- Inkomen: we gaan niet nog meer pleisters plakken en regelingen optuigen, maar werken toe naar een Nijmeegse variant op het MMB. We hebben extra aandacht voor het tegengaan van energiearmoede.
- Zorg: we zetten in op het verkleinen van gezondheidsverschillen en sluiten aan bij de visie op Gezondheid.
- Voedsel: we zorgen voor een goed sluitende keten aan ondersteuning bij voedselnood. We zorgen dat iedereen voldoende toegang heeft tot gezond en gevarieerd voedsel.

1.5 Hulp bij geldzorgen moet dichtbij en toegankelijk zijn, zodat iedereen mee kan doen.

Geldzorgen zorgen voor veel stress en minder financiële en mentale ruimte om mee te kunnen doen in de samenleving. Mensen zijn aan het overleven. Het zetten van de stap naar hulp is vaak een grote. Toegankelijke ondersteuning dichtbij inwoners is daarom noodzakelijk. Dit doen we met extra aandacht voor basisvaardigheden. We bieden onze ondersteuning zo toegankelijk en dichtbij mogelijk aan.

- Toegankelijk: we zetten in op duidelijke communicatie en eenvoudige aanvragen van regelingen. Daar waar kan verstreken we regelingen ambtshalve. We vereenvoudigen het systeem aan inkomensondersteuning, met als stip op de horizon het Nijmeegse MMB.
- Dichtbij: we zetten in op een sterke sociale basis, waar iedereen die hulp nodig heeft terecht kan. Dus ook voor hulp bij geldzorgen. Financiële bestaanszekerheid zien we als randvoorwaarde voor deelname aan de sociale basis. Tegelijkertijd

Raadsvoorstel

zien we deelname aan de sociale basis als versterker van financiële bestaanszekerheid.

1.6 We bieden maatwerk als dat nodig is, passend bij iemands persoonlijke situatie.

Iedereen is anders en heeft eigen uitdagingen. Daarom werkt één oplossing voor armoede en geldzorgen niet voor iedereen. We willen flexibel inspelen op iemands situatie en oplossingen bieden die echt passen. Dat betekent ook dat we zo veel mogelijk maatwerk bieden voor de groep mensen die net buiten de gemeentelijke inkomensregelingen valt, waaronder de groep werkende armen. Dit doen we door het fondsenwerk te intensiveren, de doorbraakaanpak verder uit te breiden en met extra aandacht voor integraal werken.

1.7 We bieden perspectief zodat inwoners stappen kunnen zetten naar een betere toekomst.

Perspectief geeft richting, motivatie en hoop. Het is de drijvende kracht achter verandering. Het betekent vertrouwen hebben in een betere toekomst en stappen kunnen zetten van overleven naar echt leven en durven dromen over de toekomst. Dat kan gaan om werk, een woning, herstel na ziekte of een verslaving of vrijwilligerswerk. Zonder financiële zekerheid is perspectief moeilijk, want dan is er geen ruimte om verder te kijken dan vandaag. Dit doen we door breed in te zetten op maatschappelijke participatie. Dit is meer dan alleen betaald werk, maar ook bijvoorbeeld vrijwilligerswerk of mantelzorg. Dit doen we in samenhang met de acties vanuit het regionaal beleidskader Arbeidsmarkt en re-integratie 'Klaar voor nieuwe kansen' en de implementatie van de Participatiewet in balans.

Kanttekeningen

Fatale termijn: geen. Bij voorkeur voor het eind van 2025 in verband met de looptijd van de visie.

1.1 De invoering van het Wageningse Maatschappelijk Meedoen Budget kent uitdagingen en knelpunten.

Wageningen is na ruim 5 jaar voorbereiding op 1 januari 2025 gestart met het MMB. Tijdens deze eerste maanden kwamen er verschillende knelpunten naar voren. Zo bleek dat veel Wageningers er juist op achteruit gingen. Inmiddels heeft de gemeente Wageningen op deze knelpunten bijgestuurd, bijvoorbeeld door een flexbudget toe te voegen voor onvoorziene uitgaven. Knelpunten zijn te verwachten bij het doorvoeren van zo'n grootschalige wijziging en vragen flexibiliteit en oplossingsvermogen van een gemeente. We geloven dat een dergelijke systeemwijziging in Nijmegen de enige echte manier is om te komen tot een volledige vereenvoudiging van het beleid op financiële bestaanszekerheid, die recht doet aan de persoonlijke situatie van inwoners en effectiever is het verminderen van financiële bestaansonzekerheid. Daarom leren we gedurende de voorbereiding van een Nijmeegs MMB van de ervaringen in Wageningen. We nemen ruim de tijd voor de voorbereiding en implementeren stapsgewijs. Nijmegen is bovendien een andere stad dan Wageningen en zal ook haar eigen uitdagingen tegenkomen gedurende dit proces.

1.2 Een stadsbrede stadspas heeft ook voordelen.

De verkenning beschrijft verschillende voordelen van een stadsbrede stadspas ten opzichte van een systeem alleen voor inwoners met een laag inkomen. Zo verwacht de onderzoeker een groter effect op het terugdringen van niet-gebruik, op de lokale economie en op de verbondenheid in de stad. Bovendien was een belangrijk uitgangspunt in de

Raadsvoorstel

opdracht aan het college dat een stadspas niet stigmatiserend mag zijn. Het huidige systeem is echter doordat het online en met QR-codes werkt ook weinig stigmatiserend. Daarnaast zien we dat met de huidige inzet op het tegengaan van niet-gebruik we de afgelopen jaren goede stappen hebben gezet.

Vanuit economisch perspectief zien we wel voordelen van een stadsbrede stadspas, zoals het extra onder de aandacht brengen van lokale (impact-)ondernemers. Dit kan echter ook met het huidige systeem. Nadeel voor ondernemers is hierbij dat een kleinere potentiële klantengroep wordt aangesproken, namelijk inwoners met een laag inkomen, waardoor het voor ondernemers minder aantrekkelijk kan zijn om hieraan deel te nemen.

Tot slot verwachten we een beperkte toegevoegde waarde vanuit toeristisch perspectief, aangezien Nijmegen relatief weinig toeristische attracties heeft waar entree voor wordt betaald en de doelgroep van grotere musea vaak iets als een museumjaarkaart heeft. In plaats daarvan zetten we liever in op het aantrekkelijker maken van deze attracties voor inwoners die hier normaal vanwege bijvoorbeeld financiële zorgen niet komen.

Gesprek met de stad

De visie Financiële bestaanszekerheid is tot stand gekomen na verschillende gesprekken en sessies met partners in de stad, adviescommissies en ervaringsdeskundigen. De adviescommissies JMG, Cliëntenraad Participatiewet en de Seniorenraad hebben een formeel advies aan het college gegeven.

Financiën

Hoofdstuk 5 van de visie Financiële bestaanszekerheid geeft een overzicht van de verwachte uitgaven op het taakveld Inkomensregelingen (exclusief schuldhelpverlening) weer. De bedragen zijn op basis van de prognose 2025, peildatum juli 2025. Dit telt op tot € 19.559.000. Deze verwachte uitgaven passen binnen de huidige begroting. Het oprichten van een intern fondsenbureau is hierin verwerkt. De kosten voor de voorbereiding en invoering van meer maatwerk (inclusief en Nijmeegse MMB) nog niet. De kosten hiervoor zijn afhankelijk van de manier waarop het MMB wordt ingericht. Hier doen we de komende tijd onderzoek naar.

In de uitwerking van het uitvoeringsplan en gedurende de reguliere P&C cyclus besluiten college en raad over de daadwerkelijke inzet van de benodigde middelen. Deze afweging moet integraal worden gemaakt voor het gehele programma Werk en Inkomen binnen de context van de Stadsbegroting. Zo worden ook de ontwikkelingen op posten als BUIG en de Studietoelage meegenomen in de besluitvorming.

Vervolg

Na vaststelling van de visie Financiële bestaanszekerheid wordt de uitvoeringsagenda uitgewerkt. Hierin worden de concrete projecten en acties voor de komende jaren opgenomen.

We werken tot slot toe naar één visie Financiële bestaanszekering, inclusief schuldhelpverlening. Het huidige beleidsplan schuldhelpverlening wordt geëvalueerd en eind 2026 voegen we – na vaststelling door de gemeenteraad, het nieuwe beleidsplan schuldhelpverlening toe aan deze visie Financiële bestaanszekerheid.

Bijlagen

1. Visie Financiële bestaanszekerheid
2. Minima-effectrapportage Nijmegen 2024, Nibud
3. Een stadsbrede stadspas voor Nijmegen? Een verkenning, februari 2025
4. Adviezen en antwoordbrieven adviescommissies:
 - 4.1.a/b Advies en reactie adviescommissie Jeugd, Maatschappelijke opvang & Gehandicaptenbeleid
 - 4.2a/b Advies en reactie Cliëntenraad Participatiewet
 - 4.3a/b Advies en reactie Seniorenraad